

A MANERA DE TASCÓ

El gran Txèkhov

Vicent Alonso

No és inhabitual que ens descobrim valorant un llibre, una pel·lícula, una pintura o qualsevol obra d'art, no pel que realment és, sinó pel que hauria pogut ser. A mi, si més no, em passa sovint. Fa uns dies, em vaig obstar a defensar amb totes les armes que el punt de vista de la narració era quasi exclusivament el dels monjos cristians.

Per fortuna, vaig tornar de seguida al bon criteri, perquè qui era jo per a substituir la voluntat de Xavier Beauvois, director i guionista, que volia traslladar-nos els problemes espirituals d'uns religiosos cistercencs immersos en el destret de no saber si fugir del fonamentalisme islàmic o quedar-se on han estat des de fa anys en convivència pacífica amb el poble musulmà? Em sembla que fem trampa sempre que, en lloc de limitar el nostre judici a l'obra que tenim davant, en postulem una altra d'inexistent per tal que responga plenament als nostres gustos. Així, a més, ens estalviem d'esmerçar temps i esforços a entendre i explicar el que ja existeix. Tot i això, als lectors encara se'ns poden permetre luxes d'aquesta naturalesa, perquè les nostres responsabilitats no van més enllà de la satisfacció personal o del plaer de conversar, després d'una vesprada de bon cinema, amb els amics. Però quan es tracta de l'actitud que adopten els crítics professionals, l'assumpte pren un altre caire.

De fet, per al crític professional o per als simples lectors, no hi ha obra de la història de la literatura, per bé que siga considerada una obra mestra, que no pugui ser condemnada amb aquesta maniobra que, de vegades, es concreta en altres maneres d'avaluar, com ara quan davant d'un conte, concebut i escrit pel seu autor amb les armes de la concisió, ens obstinem a assenyalar tot el que hauria guanyat si, en lloc de la concentració narrativa, haguera optat per les vies de la dilatació. Els amants del conte sabem que aquesta argumentació és ja un tòpic, però precisament per això, emprat a tort i a dret. Cal, doncs, insistir-hi: no és una trampa avaluar un conte —és a dir, menysprear-lo, al capdavall— tot fent servir la hipòtesi de la novel·la que hauria pogut ser? No paga la pena remarcar l'obvietat de la resposta i, ho siga o no, tinc la impressió que la insatisfacció de certs lectors davant d'un conte és equivalent al tedi que els partidaris de la brevetat pateixen davant d'uns altres.

Dit en quatre mots: són meres emocions, ben lícites en els lectors, però veritables entrebancs per als crítics que manifesten la voluntat metodològica d'adoptar posicions més equànimes. Confesseu que els contes que estime, com ara l'esplèndid *Una història avorrida*

(Minúscula, 2010) del gran Txèkhov, m'encomenen una sensació de provisionalitat, que és ja des del principi, quan palpe el llom tan menut del llibre i faig córrer les poques pàgines amb l'índex de la mà dreta. És el temor del gaudi instantani, poc durador, la por del final que t'amenaça. Sé que molts lectors comparteixen amb mi aquesta sensació, però també que no per això enyoren centenars de pàgines que, amb tota seguretat, eliminarien l'encant del que tenim entre mans. O no és cert que Txèkhov era un mestre en contar tot de coses sense posar-les en escrit? *Una història avorrida* és, també en aquest sentit, un text memorable.

Qui necessita més línies per a copsar l'angoixa de Nikolai Stepànovitx, protagonista del conte, que ha passat com a professor des de la passió de les classes fins a la tortura? Ens calen més pàgines per a entendre qui són els verita-

Txèkhov.

O no és cert que era un mestre en contar tot de coses sense posar-les en escrit?

bles impostors en la vida intel·lectual i en la quotidiana? No n'hi ha prou si amb un estil rabiosament concís i un humor que no insulta mai la intel·ligència se'ns esbossen aquests "cossos estranys", paràsits de la cultura i de la civilitat, que fan olor de cranc o de cervell florit i putrefacte? Més pàgines aportarien més profunditat a les idees sobre la creació artística que Txèkhov fa anar de la mà de la llibertat i de la valentia més que de la cautela i de les segones intencions? Aportarien més interès literari a l'amor que el vell professor sent per la jove Kàtia? Jo diria que a *Una història avorrida* no li falta ni li sobra res: té les pàgines justes i, això sí, una riquesa més aviat infinita.

UN PAÍS DE PARAULES

Identitat i viatge: un mateix anhel

Francesc Calafat

NEW YORK, NABOKOK & BICICLETES

Àngels Gregori
Edicions Bromera
Alzira, 2010
61 pàgines

LA MEUA FRONTERA

Pepa Úbeda
Columna Edicions
Barcelona, 2010
148 pàgines

els darrers mesos, la poesia de dones ha ofert bones alegries als lectors. Dos casos en serien els llibres d'Àngels Gregori i de Pepa Úbeda, dues poetes d'edats i orientacions diferents.

Àngels Gregori és una escriptora molt jove, guanyadora de premis de consideració, com l'Alfons el Magnànim de València, que registren una evolució remarcable. Tot i que pertany a una generació on molts creadors es decanten per l'oralitat i l'espectacle, l'autora no perd els paràmetres clàssics del gènere, això sí confeccionats amb una modulació pròpia. Aposta per una naturalitat que desarma a primer colp d'ull. Des de la senzillesa, trama una veu de replecs i complexitats altament recomanable. L'aire d'innocència aconseguit li fa de tornaveu per a expressar l'exaltació i el goig, però sense refusar mai l'experiència dolguda deixada caure sovint com si res. "Viure les coses com si fóra la primera volta" no significa participar de la tàctica de l'estruç, sinó des de la consciència del dolor traure llustre a la vida amb un afanyrenovat. Els nuclis que omplien *New*

York, *Nabokok* & *Bicicletes*, de títol tan juganer i ple de suggeriments, són la memòria i l'oblit com a eines d'autodefinició, el dolor, l'atzar, la infantesa com una estació de tornada per a tancar ferides, els pares, l'amor, la lluita constant per crear un clima per a la convivència i la invenció de paraules, "per no haver de dir el veritable nom de les coses / i vivíem els dilluns com si foren divendres". Un altre imant vital és el trànsit permanent, la curiositat viatgera com un trampolí per a reconèixer el que és diferent, aquesta descoberta fa que el desconegut siga pròxim. Això mateix ho veurem en l'obra d'Úbeda. També, com ocorre en els poemes de Nova York, l'altre món pot

La poesia de dones ha ofert bones alegries als lectors

ser un espill per a reconèixer-hi els pesos morts i desfer-se'n, una manera de contemplar el món menut des d'una òptica diferent.

El llibre bascula entre la narrativa i la brevetat. Els poemes últims aposten per l'enginy i de vegades cauen en la gracieta massa fàcil. Aquest aspecte i alguna que altra relliscada representen els punts febles del llibre, que no n'esborrallen de cap manera els encerts. Segurament bona part del la força del poemari descansa en els més llargs, pel to, per la rotunditat dels vers epigramàtic, per l'ús eficaç de la repetició i l'enumeració i la força de les imat-

ges. Fet i fet, una veu pròpia amb una dicció fresca i ben actual.

Pepa Úbeda és una poeta tardana, però des que es va estrenar el 2007 s'ha guanyat l'atenció dels lectors, gràcies a tres llibres on mostra un sentit fabulós per al conjur poètic. En *La meua frontera*, Premi Miquel de Palol, continua i eixampla els eixos del seu univers i s'endinsa en les potencialitats del vers curt. És caracteritzada per la potència imaginativa i les associacions d'imatges, per un ritme àgil i la utilització destra de repetició i esquemes paral·lelistics que aporten, sobretot als poemes amorosos, un ritme de lletania o de salmòdia singular. Tot això sense oblidar-nos de destacar el bon olfacte de l'autora per a la facturació dels poemes. Una lírica de resultats evocadors, però a la qual caldria lligar en curt el verb ufanós a fi de subratllar els molts encerts que conté.

El títol ja ens adverteix que va més enllà de l'aridesa de les fites polítiques, que ens du a un terreny mòbil, personal i a la voluntat de coneixement i de reconeixement d'altres cultures. Així, l'extensa aventura lírica es mou en dos àmbits: el familiar i personal i els altres. En el primer, escenifica, d'una banda, els plets que manté amb la desfilada llarga de morts familiars, i, de l'altra, la gestació de la filla significa la ruptura amb les inèrcies que l'asfixiaven. Subvertits els rols imposats, la figura femenina es lliura a nous horitzons: el desig entès com a llibertat, plenitud i recerca. Al seu costat, trobem l'art, la curiositat i el viatge, sovint integrats en un mateix anhel. En una paraula: ens trobem davant d'una lírica de poderoses ressonàncies.